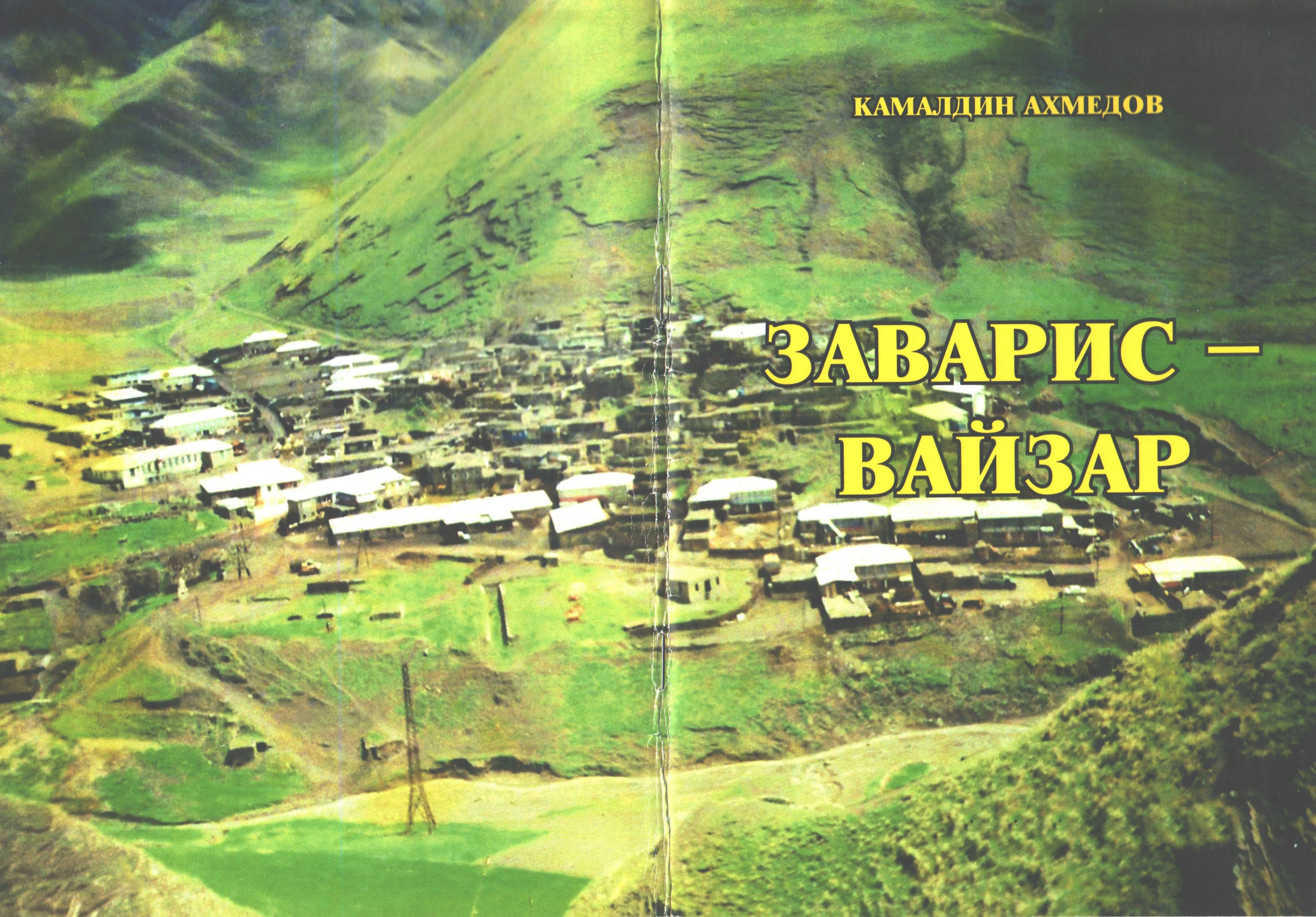

КАМАЛДИН АХМЕДОВ

ЗАВАРИС – ВАЙЗАР

КАМАЛДИН АХМЕДОВ

ЗАВАРИС – ВАЙЗАР

К.Ахмедов. Молитва - небесам. Стихи. Махачкала: «Формат», 2016. 60 с.

ГРАНИ МНОГООБРАЗИЯ
(о новой книге стихов «Молитва – небесам» К.Ахмедова)

Новая книга Камалдина Ахмедова углубляет наше представление о многогранности лирики этого самобытного поэта. Стихи, созданные на протяжении нескольких десятилетий, переводы, а теперь и собранные и обработанные тексты агульского фольклора вошли в общий сборник.

В дагестанской литературе немало удачных примеров создания самобытных по жанру книг, в которых отражаются разные жанровые поиски их авторов. Это и «Поэт» Эффенди Капиева, и «Мой Дагестан» Расула Гамзатова, и книги Ахмедхана Абу-Бакара, и Магомед-Расула… Это очень разные, но оригинальные и цельные произведения, которые состоят из множества жанровых образований.

Камалдин Ахмедов неоднократно пытался объединить в одной книге очень разные по тематике, жанрам, языку, стилю произведения. Мы были свидетелями, когда под одной обложкой уживались не только разные поэтические формы, но и языки – стихи на агульском, лезгинском и русском языках. Еще в первых его сборниках стихов мы находим четверостишия, триолеты, восьмистишия, легенды, элегии… В сборнике «Родник на перевале» соседствуют тексты на агульском и лезгинском языках. Причем это не переводы. Все стихи на агульском языке имеют свой вариант на лезгинском и наоборот. И в новой книге стихов «Молитва-небесам» автор использует впервые в истории агульской литературы классические формы восточной поэзии.

Камалдин Ахмедов давно занимается агульским фольклором. Собирает, систематизирует, обрабатывает народные песни, легенды, пословицы, поговорки. В его поэтическом творчестве немало мотивов и сюжетов, которые идут от фольклора. Многие стихи созданы в русле привычных дагестанских песен о родном крае, людях, природе… он хорошо знаком с народным творчеством не только агулов. Ему близка стихия устного поэтического творчества других народов Дагестана.

Новая книга К.Ахмедова включает немало уже знакомых произведений поэта, но она не повторяет, а продолжает и развивает то, что удачно отражено в других книгах. И подводит своеобразный итог, обозначает определенную ступень развития поэтического таланта Камалдина Ахмедова. Творческая активность и многообразие поисков поэта не может не порадовать почитателей его поэзии.

Шабан МАЗАНАЕВ,
декан филологического факультета ДГУ, профессор.

ЗАВАРИС ВАЙЗАР

Зе улари учIая гIаджалин лап гучI,
Рукъкъая сивра, хай къанихгIвел цIайин.
Хьес, гунагьрин хутурфая куч,
Са ягъа джаваб ицIасе хьин, якъин.

Хьесра пашмангIвел дахьай гьич панагь,
Гьар са касра вариттарис эй дарман.
Хье миллетинра турра э Аллагь,
Мин дережа-диндил цIуьппе мусурман.

Шалбуз дагъ – халкьдис пак иде дагъ,
Хъакьунде гунтIар, дикIинде гьалкъаяр.
Зе дуьгIвейринра уьджгIвелин чирагъ,
Ве уьдигIра зун кьакьварил гъузая.

Эхиратин ягъанра хьуна вун даях,
Ругъу мууларил пашманкурра,
Гьар са касдисра агъай: «Я Аллагь!»
Хаб кIила завус хъугIвая турра.

Заварил дагвай девлетлу, кесиб,
ХIакимар, паччагьар, я ханар.
Джагвар хиялар хьуная несиб,
ДуьгIве кьай гур пашман инсанар.

Агваркьай фишти загIиф Iакв ицIай,
Асиррин кIаре мичI гулайра.
Заварил гьава эй къишмиш хьунде цIай,
Пак иде лишан инсанрис агваркьай.

Вари суман зунра кIесе са ягъа,
Амма зунра хIакимра э зе руьхIдин.
Маата зун рекъкъерилра, хар угъа,
Завра фая зе Iадалат, лап зе дин…

ЗЕ АГЪУЛ ЧIАЛ

Ватан йуркI э пай дахьайде,
Са фиттисра тай дахьайде,
Ме фи уне – гьай дагъайде.
Ватанин ун – вав рахайде.

Зе агъул джил-пIипI дженнетин,
Зе агъул чIал – сес миллетин.
АйегIвелин хьуная диб,
Девирарис акьай несиб.

Акьас дахьу бугъмиш-есир,
Беденил звал – хьуна зас сир,
Iакьул-камал, къалханна тур –
Руху чIалан Iакварна нур,

Хьидин завар, Iурдин ихьпар –
Бина хьуна гIвая ягъар.
Хазина э зи къилихин,
Чиг чигаригI – алмаз якъин..

Асирарил хьуна пайдах,
Агъул халкьди акьай дамах.

Регьберар ве – къагьриманар,
Ватан бадал ицIай джанар.

Агъас хьас-завар э чIал,
Агваркьайде иттал, ве хIал.
Зе руьхIра вун акьай дире,
МуьтIуьгI э вас дагъна дере.

Зе шадгIвелин э зурба дагъ,
Зе бицIи халкь, зе ахIа халкь
Хьурай даим ве кIилил рагъ,
Баван лайлай – зе руху чIал,
Зас инде джан – акье хIалал…

13.03.14 ис.

ВАХИЛАР

I

Якьу рекъкъуьн IеIэнил рудж IуьрчIе тула.
ТIушас дахьай алмея. ГIвая селлер машинарин.
Муул цIухай: - Ме тула суман бицIи касра
ХIалкъайи ая 20-пу ассирдин завалрин.

II

ЦIаку пая хъакьасе дуьз цIайи,
ЦIаку рукьра дуьз хъакьасе цIайи.
На дуьз хъакьасе цаку сиясат?
ЦIайи Халкьдин IуркIураас аттархьу.

ХАЙЛАН

Вари цIакуная ме дуьньяйи,
Фикьас пучи
Гьатта къизил балугъра бахтунин,
Фацайе цIаку кIириIив.
Гьалегуна
Дуьз рехъра,
Дуьз фикирра
Какур хьая датIуна.
Хутурфучи вун какурди.
Зас гишти э,
Халкь акьуная дуьнья
Какур улари,
Какур хилари.
Дахьунайчи адагIвастуй
ХIуьларис нацIвар,
Инсанин IeIэр какур
Акьастуй вахтари.
Я угъастуй вазун нурар
Какурдис кIилил зе.
Вас кандея, эй бейниван,
Дуьз шеIэр
Дуьньяйиас какур.

***

КанегIвел тукарин
Багьа э, акьай шад,
Пай акьай атир-дад.
Вун э зе къизилгуьл,
Зе мурад, шад гуьгьуьл.

Тукус э вун ухшар,
Са къат э ве яшар.
Амма зе андава,
Іуьмуьр захъ хъандава.
ХІисабра акьуна
Зе гьунар, зе яшар –
Буш хьая хиялар.
Буш хьая улин Іакв,
ХІая зас зе эхир,
Іуьмуьр уьч э лап сир.
Амма вун тиссарра
Хьасе зе кІарабри,
Зас цІайде Іазабри…

11.04.14 ис.

РАДЖУМАР

I

Адиндава ме джилил накь,
Дегь сахІиб э зун ме джилин.
Ме руг джилин, асул, яракь, -
Гинра миже маскъв э кІилин.

ХІар акьуне джили хІакьгІвел,
Мурадарин сафгІвел ахІа.
УхІая зун гьагин пакгІвел,
Хьайчинра лап джагвар дагьар.

II

Хьед варталас чиркин хьасе,
ГIанаасра IуркIар къулкъул.
Чиркин Iуьмуьр чIиргъин хьасе,
Аттархьай лап джасадра ул.

Хьинра алемин невеяр э,
Хьая хьин лап кам.
ГIутIас дахьай гуниярра,
Хемирин аям.

III

Секин дава, кIил руьхьея,
Гулуная зе ахунра.
Дуьйин хъуьси гулуная,
ХIахъ джиларил гулуна.

Фикьайе зун, девир четин,
Ери-бина гулуна.
Инсанра руьхI хьуна есир,
НамердгIвелар агуна.

IV

Фи ерхе э Iуьш, фи мичIе э Iуьш,
Джилил Iакв дахьай, заварира – хIад.
ДакIарив – кулак, акьая инад,
Хъиткьерив ицIай ихьпарин юруш.

Фи ерхе э Iуьш, фи мичIе э Iуьш,
Гуя дуьхьуьная зе вари курар.
Гуя адиная ширин ахунар,
Гуя хьундава вахтарил дуьшуьш.

V

Кулак дере, тереб дере,
Адиная гIулин бере!
Завурра – рагъ, алихьай цIай,
Найса тереб – берхIем цIейе.

Дахьучи ве къати кулак,
Гъархьунава аргIу кIарчар.
КIилил алдий куьче рагъар,
ЮркIурас гIвай аязна хар.

VI

Зун джилифас гъуджай хабар:
- Найса ая намус, хIакь, яхI? –
Джаваб ине, гулай сабур:
- Мисари ваъ, заварил ях. -

Заварифас гъуджай хабар:
- Найса ая намус, хIакь, яхI? –
Джаваб ине, гулай сабур:
- Джиларил хъвах, джиларил хъвах.

СОНЕТ

Агь, Шемсият, са джигайил хьугуна
Якьу багу тукар ая дуьруьхIай.
Ачух хьая зе фикирар, зе руьхI, хIал,
Артух хьая варлу Iакввар агуна.

Вун хъадавай ягъ дахьурай жегьнемди,
Тек са элхъ ве рагъна ваз э алеми.
Са джигайил Iуьмуьр ушуб идемин
Бахт э, валлагь, емиш хьуна женнетин.

Дуьньяйис вун ицIай ая куьчегIвел,
Кам хьастава гьич са затIра джиларил,
Гьар легьзейи бахт дикIая кIиларил.
Зе къул, за гъвад, чуьлле завун ахIагIвел.
Вун э гуьзел зе IуркI, джигер, дилав мез,
Са итталра хъандава захъ, хуш э сес.

ДАДНА ГАДА
(риваят)

Са вахтари гӀадат айиб са хӀуьри:
Лап кӀейде вахт хьугунахъди, дагьарил
Дадра хайий, лап тик, четин, лап гьава,
ФуьрдекӀи ай, джанра алдий сузайил.

Фаттихьайий дагьарин лап кӀилилас.
Ӏуьсcеттикас нас куьркьасе хайир-затӀ.
Агъай хьайий джегьиларра, къайгъусуз, -
Хиялрин цӀиргъ акьуна зе даим кьатӀ.

Гьава иде, лап тик иде дагьарил
Гьагишти, ав, гадайи дад файшуне.
Вархал ий рекъкъ, четин ий рекъкъ, кӀил вартихъ
Вун агъасий, ӀуркӀ заварихъ Ӏашуне.

Эхиримжи гаф гъуджуна дадара,
Агъур нафас, ругъу улар агваркьай.
- Гьаме фуьрдекӀ васра герек хьасе, кӀиркӀ,
Зегьмет майцӀа ве веледис хӀазур кьас.

Хьайиф хьуне уьчин дадра гадайис,
Акьуне чӀир айе гӀадат, хуласра
Фахъийне дад, хӀар хьуне хи, уьчихъра
Хъайеф ге ягъ, виждан акьай рахасра.

БАВАКАС РИВАЯТ

Зе Iазиз бав,
Чваз буржлу э эбеди.
Джан ине зас,
Iуьмуьрра вун акьунс хIар.
Магьа зунра
Хулан ахIаф, дадра э,
Девирдилра
Iашукь э зун ве тур фацай.

Убурихъас
Хъаттардахьай риваят.
Къикъкъе гъван эй
Зе IуркIурал укьуне.
Ме гафари
АргIуне хер гуьгьуьлин.
Зав мурад эй,
Зун джилари дууне.

ХIуьрин гимил
Укьунайий Iуьссеттар,
Джегьиларри
Къвалав файий саламат.
СуьгIбет акьай
Iуьмуьр агу инсанри
Ге суьгIбетик
Кедуй Iамал, зарафат.
ХIуьжет акьай, бавасра
Са сефери
Гадайира

Аджугъ кейе саягъди:
- Вуп зас инде
Неккуьн кьадар хъайцIасе.
Уп ве кьимат,
ХIалак макьа Iуьш-ягъди, -
- Эйчи, зи кIиркI,
Хьибу исди кафалихъ
Хъихьина, зун
Ме дуьIейил алурц вун.
Ахпа хасе
Хьин терезар вахтунин.
ХIархьасе хьес
Ве зегьметна зе зегьмет,
ХIархьасе хьес
Аршна бине бахтунин.
Рази хьуне
Ме кардилра гадара,
Алурцуне
Хьибу исди дуьIейил,
Дахъаттахъай кафалихъас…
Хъайгуна гуьр чпин хулас,
Гада хьуне бавав рахай:
- Ве зегьметар кемева зак,
Вун туьгьметар
Мезуралас магъа зас.
Хутурф вун зас,
Зе хиларис, лакарис.
Хъандава захъ гьич аман,
Сара зас гаф махъагъа - .

Гъагьадуна
Ихьп суман
Джагвар хьу кIил
Бавара гис агъая:
- Тек са Iуьшан
Кеттархьуне зегьметар,
Аме зегьмет
Хьурай бала
Вас хIалал,
Махьа вунра перишан…

***

Гъурбати Iашая йуркI,
Гъурбати гIвафтава нагъвар.
Фикьаспучи джин акьая
Зе IуркIура ватанин ягъар.

ТРИОЛЕТ

Зун мез ай хьуная лал,
IуркIуран дард нас агъай?
Я мал дахьу, я дахьу хал,
Зун мез ай хьуная лал,
Алдаркая къаргъа зал,
Мурадрисра пас ярхIай,
Зун мез ай, хьуная лал,
IуркIуран дард нас агъай?

***

Ве уьнетIар, ве улар –
ГучI хьунде джакьвар.
IэмкI э гьан ме зас агу,
Мидахьан ширин.
Зун суьхIуьрди ихьая вун,
Зе IуркIурас хьая хьи дар.
КанегIвелин зе мегIни э,
Зе чуьнгуьрин хьуна синар.
Аруцая джиларил вун,
Джейрандин э лап юрушар.
Агугуна хъуьси батIар,

Гулай ая вазун нурар.
Лап дурнайинф э ве гардан,
IэIра э ве – назик чинар,
Хъуьсин къулар-тукар суман,
Шад э зун вун агубалди,
Вакас хиял акьубалди.
Вун себеб эй элхъея зун,
Вас ицIас джан хьуна хьазур.

ТАМГАС

Шаклугlвелив lуркl ацlуна,
Инанмишгlвел хьуна даяз.
Курар вари лап терс хьуна,
Агъдабангlвел хьуна намаз.

Элхъна шадгlвел кендавай халкь,
Пашмангlвелар хьуна артух.
Чеб ухlайде гулай яракь,
Зарул джилар хьая язух.

Дустгlвелара гулуне хье,
Джандис тlурфан ушуне хье.
Йиртижгlвелар акьай ширин.
Гулугуна уьчин кlалуб,
Инсанарра хьасе магълуб,
Джилил шейтlан акьай эркин,
Игитин кар дахьай къулай,
Цlай джиларис лап кlарс пай,
Багайин ягъ хьуна цlивин…

***

Угъал угъай хlуьруьн гимил дагъузай,
Ахпа завун ачух хьая дарвазар.
lаджеб хьасий, абур гlвасий, элхъей гим,
Хьунайчи хьес са гъвандикас шагь-хlаким.

***

Джилик кея, джилик кея шаирар,
Куьче хьая вари джилин юркІарис.
Гуьррин сесер гуладава асирри,
Бунар гуьррин ушуна ахъ, вархарис.

РУШАН ДАР
(Риваят)

Гьава дагъларин гьава суварил
Хьуний яшамиш са яшлу дагъви.
Іуьмуьр ушунде шад мегІни суман,
Капал фацайийи лап багьа рагъ ги.

Бирдан са ягъа кІине багьа хьир,
Муя иса айе рушра атуна,
Дуьйилра яраб хьасе гьан зулум.
Хъушуне илдеш Іу ягъ агуна.

Ушуне вахтар, ул даярхІай хаб,
Хулас фахъайне гирра цІейе сус.
Дардийри хулан гІвайий гин ягъар
Ара-бир хиялар хьайин гин усус.

ИцІайдуй рушас бегьем гуни, хьед,
РахІар рухІвайий кІилил ме рушан:
Кандий фаттихьас цІайисна нацІус,
МахІрум акьай ме ягъарикас масан.

Алгьатай нагъвар, гIвайий чуьллерис,
ДжикIас акьай гъабгъар, гIутIайий уькIер,
ЮркIуран хиял кулакарис ицIай,
Шерик эй гил алурцай лиIар.

Са цулин Iуьши адине тIурфан,
Хъайндава хулас гьаме бицIи руш.
Къалин IуькIверигI алчийне ахун,
Дууне гин джан, хьунде лап нахуш.

Сурат дикIине вархал хIадарис,
Руш гъархьу джилис, дикIай кьулкьул нагъв,
АгъучIуне дар, дамарариас кьеш
АйчIвай хьуне гин, хъайндава шад рагъ.

ЧIир акьай хьуне агуттин гуьгьуьл,
Пешериасра адагIвай нагъвар.
Сузайик кейий, къузайик ме дар,
Легьзейрихъ Iакве акьайий ялвар.

Дагъдин мухурил алдея тек дар,
Хъенди агъая: - Гьаге руш э зун. –
Гьаме дар агвай зун хьая пашман,
Цулин зегьемик аттархьай зурзун.

ТЕСЕЛЛИ

На – фишти хьин хIисаб акьас
Халкьдил хьунде къикъкъе ярхIун:
Буш хьучи хьин кьасаб акьас,
Хъе джиларра хьасе яхун.

Вахтарикас хьин бадала
Даху бавра хьуне даим.
Хьекас лукIар далба-дала
Акьуб бадал, тIач хьай хIаким.

Амея гьан джанди гIалав,
ХIададари куькIар акьу.
Чавра хьасе руьхIдин джилав,
Гулас дакьай халкьдин асул.

Хьастава гьич дуьнья кьехIят,
УхIай хьучи шуван серхIят.

КЬИСА

ГIурчахъан са сефери
ГIурчас шуне вархарис.
Ягъар шуне са хьимуд
ГIуьч даджикIай инсанис.

Эхирас мис агуне
Дагьарил са цIегь алдий.
ЯрхIуне ме тегIдиди,
Хъухас хулас ме кандий.

Мерра ий са малайик,
Гьич са гунагь кедавай.
Къаргъиш мира акьуне:
Вагьши инсан кандава.

ГIвагуна ме дагьарилас,
Адайшуне лап кIенас.
Гъуджуне джан идемин,
Хайир айий нас гикас?

ХIуьри амий тинпу сус,
АтIуне гин кьарайра.
Шуне дагъдис аруцас,
Акьай хьуне гьарайра.

Сайисра ун дахьай мин,
Са хали вахт ушуне.
Дагьар кIена айеф мис
Эхир кIилис агуне.

Гьава иде дагьарилас
Уьчи уьчра фатгьине.
ГIуьрчехъандин хуппахъай
Джегьил-жаван руш кIине.

IайегIвелар макьа чун,
ХъалдаркIасе чвалдирра.
Ме кьисайи зурзай зун
Атуне лап Iашайра.

КУЬКIУНАЯ ХIАД

1985-исан СССР-дин Государствойин премийин лауреат, зе хIуьруьншув Ибинаев ШагIбанас бахш акьая.

УхIуне ахIагIвел булахрин мерте,
МехIкем э херар, ачух э Iу ул.
Хиларикасра кеттархьай цIаяр,
Вахтари ицIай бегьерар лап бул.

Къалин суьруьйрин хIар акьуне чIал,
Дадарин ирс эй хIуппахъандин рекъкъ
Давамар акьай, зурба гьунарар
Акьуне агвар, сивил алдий элхъ.

Алакьунар вахъ хьуне лап ахIа,
ЦIейе джуьрейи дууне загьмет.
Багайин рекъкъер хIар акьай даим,
Дагъви инсанин ухIуне хIуьрмет.

МалдаргIвелин ицIай лап ахIа бегьер,
АхIа премис хьуне вун лайих.
Якна, хьияр, нис ерийин идже,
УхIай бейнийи дагъвийин къилих.

Къастуна хай женгерихъ бахтлу,
Шадлу э вун зегьметил азад.
Гьунарри ухIай абурра ве тур,
МашхIур хьуне вун джиларил абад.

Сельские заботы

РАБЕ

Iу тепейил Iу гужлу дар,
КIукIушарив саламар цIай.
Кулак хьуна арачин кар,
Сайин сирар сейис ицIай.
ГIвай эйчинра са-са исар,
Аязарра рагъар куьркьай,
Гьар са кулу ярхIай са тар,
ЯлгъузгIвелра гьисскра дакьай.
Тек сагала, адина хар,
Угуне дар, куьркьуна цIай,
Сейис хьуне ме дуьнья дар,
Рукъкъуне ге, хъуркьай гьарай.

ФАШИХ

Хъандава хьехъ лап шуван тахт,
Гьишая вахт, ярхьай хьес дафт,
Акуна бул рангариас,
ГужлугIвел эй руьхIдин силагь,
Элкъей кафир, элхъей дагъ Шагь,
Угай багъри ругариас,
Хьая вари вара-зара.
Улар дахьай ара-ара.
Дааттархьай ахуниас.

НАФС
(риваят)

Іу гІурчахъан
ГІурчас шуне вархарис.
Ме дагъ-дере
АхІа касдис таниш ий.
Алчархьая
Тик ачІарра дагьарар.
Аттархьая
Гьава чІирар, вардиш ий.
Ме арайи
Чиг гадайис ун хьая
Гафар агъай,
Суван яцар алдея.
- Фи цІасе хьин
ГІурчахъанрис, адиче, -
- Сад ицІасе,
ХІалал хьурай джандилас.
Гуьррис гена
Лап чІукь хьуна агучи
Са ахІа гъван
Завариас гъайкасе.
Чиг джегьилра
БуІуне гьа, гаф дагъай.
Са суван яц
ГІурчахъанри ярхІуне.
Генара гІурч
Гин нафсунас кан хьуне,
Амма ахІаф
Рази дахьай гъузуне.

БицIитти гис
Миннет акьай, агъая:
- Гьаме хьесра
ЧIегIуьне лап, гьуркIасе.
Рехъ йерхеф э, зегьмете,
Шав хъугIвас хьин
Фи инсанри агъасе. –
Рази дава
Ме гIурчахъан джегьилил,
Генара гуьр
Аруцая гIурчахъди.
Рагъ айе ягъ,
Завулра гьич са къири
Алдава лап,
ДахъгIвас кандий хулахъди…
Зав рахуне,
Рагъ гулуне садпуна,
ЦIайлапанди
Уьчин гьунар агваркьай.
Сел адине,
Джил Iашуне шинюк эй.
Хар ярхIуне джагваркьай.
ВахIши суман
Дагьарра тIушуне,
Лап хабарсуз
Завариас адине
Са ахIа гъван
ХIуппахъандин кIилилди.
Са легьзейи
Джан гъуджуне, кIине ме.
Атуне ги

Гьаме гIурчра, фахъшуне
ХIуьрис майит.
Къикъкъе-ругъу гъван суман.
Нафсуна фи
Акьайчи чвас хIар хьурай,
Фи джигайил
Хайчи гишти гьар инсан…

IУ ЧУ
(риваят)

Са вахтари
Iу чу хьуне са джилил.
ХIуппахъанар
Ий гьагуьрра зиректар,
Зегьем вахт ий.
Куьче гIулин дагълари.
Кан хьуне хьед,
МехIтал хьуне эркекар.
АхIа чучу,
Ина гаджин, бицIифра
Гьатуне ге
Булах тереф багухъди.
Мукьу хьуне
Булах хъайе уламдихъ.
Агуне гис
Адавай хьед, пашмандис
ХабкIиле ге
Ади багухъ хъушуне.
АхIа чучус
Агухилди упуне:

- Адава хьед,
Рукъкъуная ге булах,
Гьавайи зун,
Рекъкъ атIуна, ушуне. –
- Сукъкъурева,
Найса айий ве улар,
Булах дагвас,
ГьалидахIан кIил-кIилихъ
Хъандава ве,
Генара хъвах гьатич вун,
Гаджинра хъихь,
ГучI махьа вас, ве гIунихъ.
Генара гис
Рукъкъу булах агуне,
МехIтал хьуне,
Гулуне гин кIил-тереф.
Укунихъди хъушуне ге, кур хьуна,
Чучус пуне:
- Гулуная зе кенеф. –
- Валлагь-биллагь
Адава хьед, булахра
Рукъкъуная.
Фикьайе зун, хIайдева. –
Азгъун хьуна,
АхIа чурра, тегIди кей
Ге багухъди
Ахмиш хьуне, цIай суман.
ГIунарихъас
Гаджин гьаги хъаттуне,
Булахикъди,
Рукьугуна, акьуне хил,

Агуне гис
Іаламат са, керамат:
Иар гІвай
Булахиас дагъузай.
МехІтал хьуне,
Фацуне ги уьчин кІил.
Гъавурди ге
Архьундава ме кардин.
Аллагьдифас
ТІалаб акьас хьундава
Мурад гифас,
Хъел адина, хъушуне
- Бегьем идем вун дава. –
Агъас кандий,
Іаламат гис агуне,
Миса айе.
Вари хІуппар, укунра,
Руху чурра,
Ме джиларра, гъванарис,
Къаябарис
Алдаркуна, уцІуне.
Генара ге,
Булах але джигайил
Азгъун хьуна,
МехІтал хьуна, хъушуне.
Агуне гис,
Азман улуд, лап ерхе,
Гисарра
Идже касар рахайий.
Ге улудан
Те кІилирра, нур – Іаквар.

Ме кардин ге
Архьундава гъавурди.
Мурад гифас
ТІалаб акьас хьундава.
Аллагьтирра
Ине джаза инсанис, -
Инде мурад
Гъуджас гифас хьундава.

РОНДЕЛЬ

Улар алдея дагьарил руху,
Мухурил але ихьпарин бинтер
Заву рагъар ай, къилинж эй ругъу
Гъвандил алдий зун, гуьгьуьл эй бетер.

ТІач хьая тумар, дадари узу.
Хьесра агъасту: - Найсая бегьер?
Улар алдея дагьарил руху,
Мухурил але ихьпарин бинтер.

Гъархьуна дагьар ассирри угу,
Пагьливанар эй, ІуркІура-женгер.
Зас канде дуьнья – макьа чун Іайиб.
Хиялри вархас унакьай джигер,
Улар алдея дагьарил руху.

АЗАД СОНЕТ

Зе мегIнияр, ун хьурай чун Аллагъдиз,
Зе мегIнияр, завар, джилар шад хьурай.
Iазиз Ватан, зас канде вун, панагь зе,
Ве умудар, ви курарра сад хьурай.

ДуьзгIвелихъди ял акьурар зи халкьди,
Етим хьасе мегIни дагу гьаваяр.
Фи агъасе терс агучи Халикьди,
Зегьметарра пуч хьасе хи гьавайи.

Дифарира, харари вун угая.
Патрумари нукьтIа лихьай йуркIарил,
ПашмангIвели кIалибара утая,
Рагъ айчинра ягъар акьай ве кIаре.
Вайзар акьай, дуьгIве дикIай завари
Гьар са ягъ зе имтихIан э исарин.

ХЬИБУ ТАХАН ТРИОЛЕТ

Зе кафалихъ Iу дагъ хъая:
Зе Шагь дагъна, зе Шалбуз дагъ.
Гуьрринра ад-гьар са чIала.
Зе кафалихъ Iу дагъ хъая,
Артух акьай гьартин гъала,
КIукIушарив фацай шад рагъ,
Зе кафалихъ Iу дагъ хъая:
Зе Шагь дагъна, зе Шалбуз дагъ.

Зе кафалихъ Iу дагъ хъая
Дагъ хъайеф ухшар хьасе дагъдис
Iуьмуьрдив ге элхъей хьая,
Зе кафалихъ Iу дагъ хъая.
АхIа тур э: «Дагъдин бала».
УхIая ге пакдис, сагъдис,
Зе кафалихъ Iу дагъ хъая:
Дагъ хъайеф ухшар э дагъдис.

Зе кафалихъ Iу дагъ хъая
Дагъ хъадаваф дагъви дава.
Джанарин джанра хьесра хьая.
Зе кафалихъ Iу дагъ хъая.
Дагъларин цIай маца ая.
Мекь хайде кас, багъри дава,
Зе кафалихъ Iу дагъ хъая
Дагъ хъадаваф дагъви дава.

ТУРВАХ

Хулафас, хIуьрифас гьаттархьай,
Аттархьай вархарис шаклу.
Лакукас руху джил кеттархьай,
Сивилас-гужлу элхъ шадлу.

Къирийрис хутурфай аме зун,
ХъугIвайде ватанин кIилил.
Дурна эй заварихъ тамарзлу,
Хер аргIай, алмейде джилил.

***

Бахтлу кас э джикIиндеф
Уьчин джига Iуьмуьрди.
КIилил гIвасе ликIиндеф,
Дайчинра ве фикирдис.

***

Гьар са касдис гьич хьастава
Акьас вафас дава-дарман.
Гьар гуьзелис пIагI цIастава,
Хьучинра вун дуьйис Лукьман.

***

Чуплах хьуна дарна кул-кус,
Жанг ярхIуне уькIерис.
Фикьас зе IуркI хьуне ул-ус,
Жанг ярхIуна мегерис.

***

Зун хиялрин херарилас
АхIа хьуне.
Зун умудри ахуни хай,
Джагвар кьуне.

САФНАЗ

Бул хьуная гьар джуьрейин кIамашар,
Акьайде хье тарихин цIар явашар,
Iуьмуьр хьуна ярхIунарин тамаша,
Къурмиш акьай кIили хьунде лелейри.

Умудрикас амея тек талашар,
МидягI хьуна накьан дустар, илдешар,
Госдумайи – гирнагъ акьай лакашар.
Пайдах заву фацай ая фягьлейри.

ЯБУР

Хьугуна ве уьлкве алчах,
Алчахикас хьасе паччагь,
Яларра вун акьучира,
Хъалчахъил ве хастав валчагъ.

Хьугуна ве уьлкве алчах
Къучагъ хьасе гьар са къачагъ.
Уьттен гурар агучира
ЧIагъар суман кIаре э чагъ.

НАЛСУР

Девир э ме Іаламатин,
Ве гаф, ве чІал герек давай.
Безек давай Іадалатин,
Кераматин дирек давай.

Девир э ме Іаламатин,
Ериш шанкІал ягъар файде.
Пайгар аргІу мемлекатин
Адаватин заргар хьайде.

НАЙРАН

Хиялриас сирнав акьай
АхIа хьуне.
Умудри зун ахуни хай
Iуьссе кьуне.
Дуьнья бадал куькIуне цIай
Рекъкъери зе.
Гьал руькъкъ хьуна, мекIер ицIай
Экъери зе.
Вун агъасе, лап гъурбатис
Аттархьуне
Гьар джуьрейин дар дегьнейис
Адархьуне.
Алчархьуттар, гулай сифат
Талишар э.
ГунтI акьуттар-къара кьимат
Биришар э…

СУВАР

Ай сувар, гьава сувар,
Ибхьери ацIу сувар.
Жейранрихъас руцай
ГIуьрчахъан гулу сувар.

ХIуппар укьа азалар
Мизе зазарин хьурай.
Келай укьу укунар
Хъуьхъе тукарин хьурай.

Гьамиша гIулар кандий,
ГIулин цIантукар кандий.
ЦIантIукаричI гIадаркай,
Ширинди рахас кандий.

УКУНАРИН ТУКІ ВУН

Укунарин туке вун,
ТIибитIарин руке вун
Дуьнья дехIан, руцуне
ДдажикIа цIантукIэ вун.

Улар батIар улусум,
Вун уларин дахьурай
Рангар батIар тIавус къуш,
Вун чIаларин дахьурай.

ВерхI акьунде лифаригI
Садра джагварар гIадава,
ХIуьр ацIунде рушаригI
Садра канеф гIадава.

СУСАС

ЦIекIин акьу хуларис,
ЦIекин мубарак хьурай.
Акьас аме хуларис
СеIэт иджефра хьурай.

Ркъкъерин къирагъири
Шав хьин вас тукар узас.
Ле вас кане мурадихъ,
Шав хьин вун рукьас акьас.

Арсари сувар рахай
Сус хая че гадайис.
Дарайри хилар чIурхIай.
Угъал дикIай дерейис.

СОЛТАТИС

Ушуттар хъугIастехIан
Даран пеш датIушурай.
Ушуттар хъайибанхаб,
Беневша тук ахъурай.

Уьст атай сувар рахай,
Солдат хъайирай хулас.
Чакмайри куьче рахай
Аскер хъайирай хулас.

Баварихъ хъайе кIиркIар
Тукар суман агъдирай.
Агъуларин игитар
Ватан ухIаттар хьурай.

МАГЪУ ДЕРЕ

Те багв, ме багв дагьарар
ЕеIэни Магъу дере.
Магъу дере майдан хьуна,
Агъуларис рекъкъер хьурай.

ТИКРАРБЕНД:

Магъу дере, Магъу дере
Магъу дере майдан хьурай
Магъу дере-майдан хьуна
Агъуларис рекъкъер хьуна.

Ул дарукьа завари
Айрупалан руцая.
Джакьв даукьу дагьари
Автобусар руцая.

Магъу дере – ухьтан дере
Къапуяр агъуларин
Магъу дере, ухьтан дере
Аманат э дадарин.

АГЪУЛАРИС

Гьава суван кIил ухIай
РахIари мусу рухIай.
ХIуппарин ибад ухIай,
СуваригI агъулар ая.

ТИКРАРБЕНД:

Я суварин кьехIалар,
Фишти ая чве хIалар,
Гьар са джигил бицIи хIуьрер
Сагъ хьурай чве агъулар.

Зегьмет дуа инсанар,
Гъвандин алихьай хулар.
Дуьргеци уцай херар,
Сан адавай ухIай малар.

Бул хьурай рукъкъу яккар,
ТагIрифин хIуппан нисар
Ери дардунас дарман,
Суван уьттерна – чемар.

ЧЕТВЕРОСТИШИЯ

Галалди ерхе майдан
Ваъ хъуьхъе тук амева.
Йе зас кане, батIар руш,
Вахъ ле йуркIар амева.

***

Гьаварил гьава канчи,
Суварил чардах алихь.
Вс йуркIурал зун алчи,
Улилас булах алихь.

***

Джан джуьхIелин джагвар тук,
Шавгьари кехъу цIабар.
Гуьнейрин ире цIантук
Рагъарифас гъуш нурар.

***

Шалбугъ дагъдин чуьлле лиф,
Женнетис рангар гъушуф.
Гуьнейрин ире цIантук
Рагъарифас нурар гъушуф.

***

Хьин дуьйил алчатурай,
Гъазе чIирил чиг суман.
Хьин дуьйихъ хъучатурай
Булахихъди хьед суман.

***

Мизе, мизе угъая,
КӀилил тӀинкӀар латӀая,
КӀилил латӀу тӀинкӀарин,
КӀил иттай алархьая.

***

ХӀуппахъан, угъал гӀвая,
Литикас чардах акье.
Зе кане руш, ухая,
Уликас булах акье.

***

Угъал, угъал угъурай,
Угъал мягӀлеф угъурай.
Зарбуна зав рухуна
Лазе ибад хиттурай.

***

Гьамиша гӀулар кандий,
ГӀулин цӀантукар кандий.
ЦӀантукаригӀ гӀадаркай
Ширинди гъургъас кандий.

***

Рекъкъ упуна ушуна
Къирагъилас фархьуне.
Тук э пуна атӀуна, -
Тикан хьуна гъузуне.

***

Рагъ атай, угъал атай
Гъазе чІирар хъач хьуне.
Ери багун дард дуай
Джегьил уьмуьр пуч хьуне.

***

ХІуппар уза азалар,
Муьзе зазарин хьурай.
Келар укьа укунар
Хъуьхъе тукарин хьурай.

***

Вун залас варха магІве,
Зе улар вахъай гІвая.
Вун дагуна уьлгучи
Эслина Керем гІвая.

***

Шамагъажин даран кІенак
Канеф укьу ругъу булах.
Хил дафацай ушу рушас,
Зе паттаас салам фаях.

***

Гьава дагъди ругъу булах,
Ругъу хьиттан ун адине.
Гимил але джегьилрикас
Зе къелеман сес адине.

***

Айдихъас вун вартис хутурф,
Аман гада, агьли хьурай.
Пара дардар йуркIура хьу.
ЙуркIуралай ухаф хьурай.

***

Хьидин бере багъди битмиш,
Лап ирс тукар, э рушар.
Хамди дагълари ухIу
Мишти джейранар, э рушар.

***

Шалбуз дагъдин гьава кIилил
Шавгьар хъугIвай кулак аме.
Язухъ хьаду, джан кане руш,
Вари хъугIвай вун амуьргу.

***

Хандин багъди айди кIили
Чай руьхьейде булах ая.
Джагвар берхIем але, йе руш,
Ве джанди фи дамах ая.

***

Ери дагъдин кIилил шуна,
Шалбуз дагъдин кIенас душуф.
Паяр бахтар акьагуна,
Iакв дагуна йуркIар угуф.

***

Вун пенжерар мадахъа, руш,
Гимилра зун гъузуная.
Валлагь, канеф, ул даацIай
КIесе зунра, угуная.

***

Джанавурин аликIай хам,
Хам джиларил гIвас кандея.
Туку айе дадан ватан
Джандиласра ухIас кандея.

***

ГӀвайчи вас агъур хьурай,
Рагъун улар удигӀай.
ГӀвайчи вас ягъур хьурай
Хьиттан хулар хуппахъай.

***

ЦӀагӀафударин ацӀу ваз,
Бег валасра ацӀуфе.
Къирагъ Ӏуьрчӏе калагъан,
Сус валасра батарфе.

***

Канде пуна акьуфе,
Къизил тӀубал гъушасе.
Аярилле кел суман
Ӏашкъарилди ухӀасе.

***

НацӀул алеф цӀуд э гьан,
ЦӀудул алеф гӀуд э гьан.
Гьава айванихъ хъайеф
Засра кане руш э гьан.

***

Гьава суй хьиба хьурай,
Вун айе джига агвас.
Йерхе рекъкъ мукьул хьурай
Мезуран чӀалар гъургъас.

***

Лашурай абан улар
Вас дала ярхIаф эйчи.
Чурхъурай гIанан йуркIар.
Вун дала канеф айчи.

***

БатIарф кандева, мурад,
Канеф кандева, мурад.
БатIар нацIун цIин хьурай,
Канеф канди уп, мурад.

***

Айдихъас вагъучIу рагъ,
Нур чве хулас ярхIуне.
Тукарин кунар але,
Сус чве хулас рукьуне.

***

Хили айе Iабасияр,
Шабаш акьай куьтехI хьуне.
ЭшкIинарра гъамаз хьуна,
Джегьил рушар яваш хьуне.

***

КIилил але андава таж,
Зун фурухъра хъая ярдин.
Баван хиял чIирикIа э,
Гьишина хъишав уп вун ярдис.

***

Зунна вунна сараф дава,
Кандава ве хIуьрмет аргIас.
Макьа вунра гьам курар,
Дуьньяйилас вун кан э зас.

***

Ме багра дагъ, те багра дагъ,
Арайи айе тукарин багъ.
Руш гадайис кан хьугуна,
Кьисмат дахьуб фи делил э.

***

Ай сувар, гьава сувар.
КIиларил ихьпар але.
Гьава суван укунар
Халкьарин Iашкъар але.

***

Вартиас ахъ гIваф тIахIур нацIв,
Кейикьуне мерте хьурай.
ЙиркIурал але дардар
Нагъвар хьуна лашурай.

***

Гада, вун зе йиркIуралас
Лап кичIира, гIвастава хи.
Вун атуна сараф дахас,
Мурад цIайис цIастава хи.

***

Гьава дабан, гъазе берхІем,
Чинар даран буй хъайе руш.
Вун агвай зун хьая табир,
Битмиш багъдин нур але руш.

***

Шав булахил, джан кане руш,
Хьед ицІасе зун хилилас.
Вун агвай зун хьая гьейран,
Пара гуьрчек, ширин джейран.

***

Зун вун эва Іу йиркІ айе,
На аргІуне ве гуьгьуьлар.
Булахилле къарасу хьед,
Гвара айе чемер э гьан.

***

Устулилле графинка
Хил хъуркьуна дааргІурай.
Лап зас кане, алагуьзли,
Сараттисра гІвас дахьурай.

***

ЧІигъанилле джагвар тІубар
Лап кІур хьуна рукъкъай ая.
Ухьтан алмас, зе кане руш,
Зун армисра рукьай ая.

***

Якьу цилис файдиф эва,
Алагуьзли, зе канс руш.
Вун сараттис индеф эва,
Зун андавай, эй гуьзел руш.

***

Вун адава – рагъ адава,
Вун адава – ваз адава,
Вун адава – бахт адава,
Вун адава Iуьмуьр кандава.

***

Гьава суван кIиларил
Угъафе джагвар ихьпар,
Хьин суман кьехIаларил
ГIвафе ягъар, Iуьшар.

***

Гьавайил але хулар,
Халуман кIаре улар,
Халумра варха хьучи,
Нас ярхIасе хьин улар.

***

Укунихъ хъайе тукар,
Чвас кане даканф фие?
ТукаригI гIайе цIабар,
Чве мурад-метлеб фие?

***

ХIуьлин кIена айчинра
Хьиттакас дацIу балугъ.
Суван кIилил айчинра
ТукаригIра дацIу цIантук.

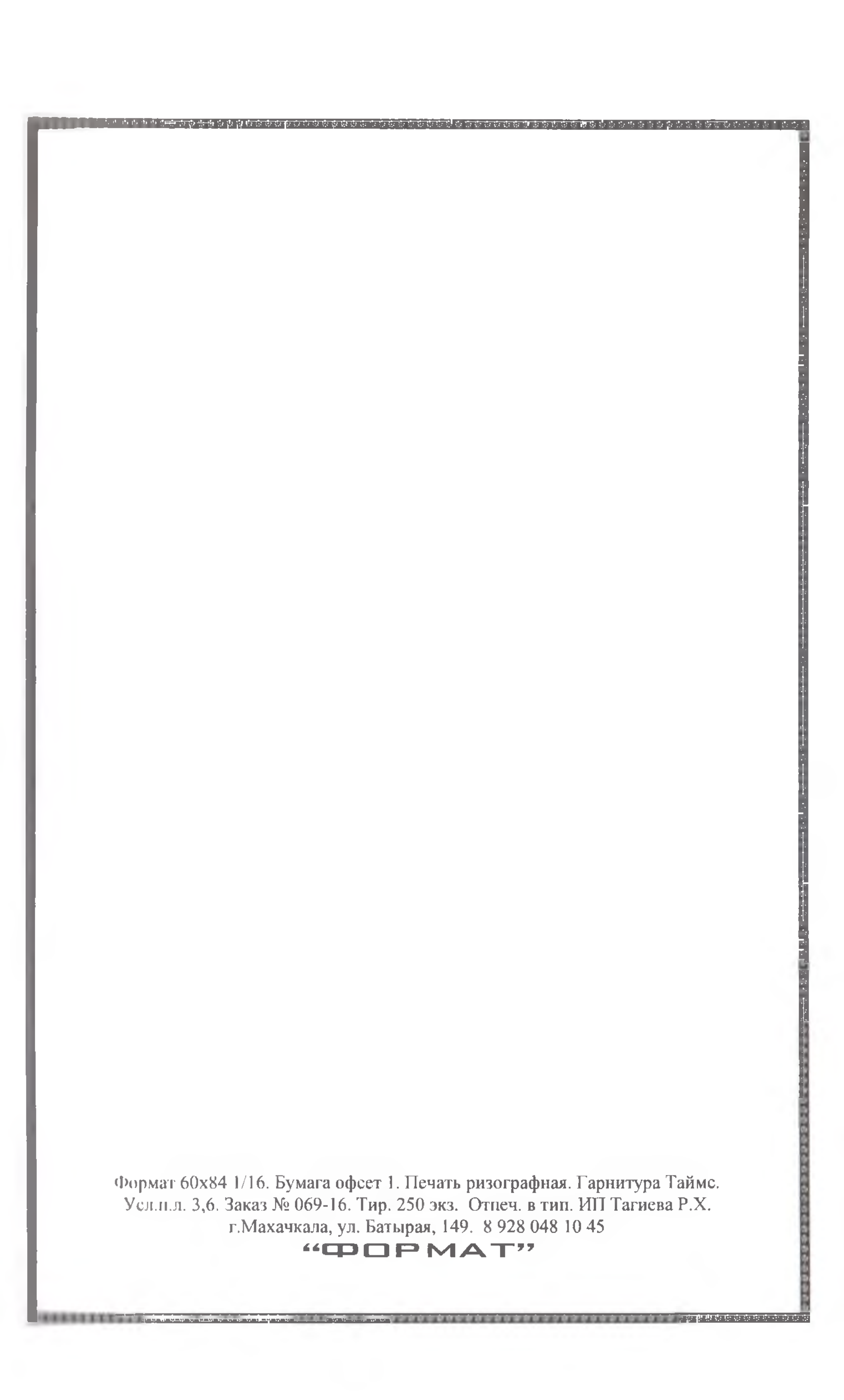
***

Дардар алеттар ая гьан?
Дуьйил угуттар ая гьан?
Але дардар агвар дакьай
Дуьйилас ушуттар ая гьан?

Чапдис аттархьунде Камалдин АхIмедован китабар:

1. «Жегиларин сесер» 1983 (уртах) Дагкнигоиздат.
2. «Рагъухъан» (уртах) Дагкнигоиздат.
3. «Рагъухъан» (уртах) Дагкнигоиздат.
4. «IэкIен кIилар» (уртах) Дагкнигоиздат.
5. «МуьхIуьббатин херарилас» 1990 Дагкнигоиздат.
6. «Магъу дерейин авазар» 1992 Дагкнигоиздат.
7. «Агъуларин мегIни» 1992 Дагкнигоиздат.
8. «Парзайил булах» 2003 Дагкнигоиздат.
9. «Джагвар ихьпин дуьруьхIалар» 2010 Дагкнигоиздат.
10. «Гим» 2013 Дагкнигоиздат.

СОДЕРЖАНИЕ

Формат 60х84 1/16. Бумага офсет 1. Печать ризографная. Гарнитура Таймс.
Усл.п.л. 3,6. Заказ № 069-16. Тир. 250 экз. Отпеч. в тип. ИП Тагиева Р.Х.
г.Махачкала, ул. Батырая, 149. 8 928 048 10 45
“ФОРМАТ”